

Рязанова Н.О.

Асистент кафедри обліку і аудиту

Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля

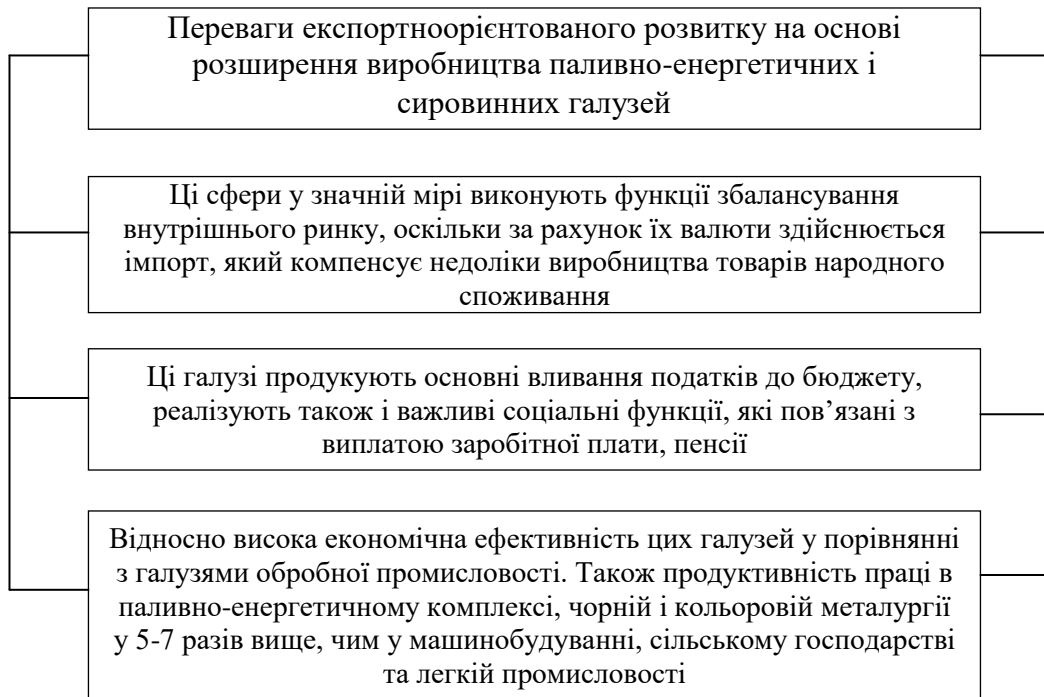
м. Луганськ, Україна

ЕКСПОРТНА ПОЛІТИКА РЕГІОНУ ЯК ОДИН З ПРІОРИТЕТІВ ЕКСПОРТНООРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

Економічне зростання країни залежить від активної участі її регіонів в міжнародному розподілі праці. Ефективне входження в систему світогосподарських зв'язків, стабілізація економічної ситуації передбачають глибокі структурні і технологічні перетворення, що, у свою чергу, диктує необхідність становлення і розвитку експортноорієнтованих виробництв. Розширення експортноорієнтованих зв'язків важливе для досягнення інноваційного розвитку, створення ринкової інфраструктури, підвищення інвестиційного потенціалу, досягнення конкурентоспроможності виробництв і якості продукції, підвищення міри адаптації вітчизняних виробництв до розвинених товарних стосунків відповідно до міжнародних критеріїв.

Останніми роками значна увага приділяється визначенню питання – експортна орієнтація економічного розвитку або його орієнтація на імпортозаміщення. З урахуванням внутрішніх і регіональних особливостей України доцільно визначити, що дві вказані орієнтації економічного розвитку не альтернативні, а цілком сумісні, причому пріоритет віддається експортноорієнтованому розвитку. Експортна орієнтація структури економіки України тотожна акценту на розвиток паливно-енергетичного комплексу і деяких інших, переважно сировинних, галузей металургії, що забезпечують надходження як до країни, так і в регіони твердої валюти.

На цьому етапі логічно представити аргументи на користь експортноорієнтованого розвитку на основі розширення виробництва переважно паливно-енергетичних і сировинних галузей. Схематично ці аргументи виглядатимуть таким чином (рис. 1).

Рис. 1. Переваги експортноорієнтованого розвитку на основі розширення виробництва паливно-енергетичних і сировинних галузей

Розвиток експортних галузей генерує досить значний мультиплікативний ефект і, у свою чергу, цілком може бути імпульсом поживлення багатьох машинобудівних та інших галузей, що обслуговують потреби експортних виробництв [2, с. 51]. Аналізуючи це питання, слід зазначити, що є аргументи проти переважної орієнтації на розвиток паливно-енергетичного комплексу і сировинних галузей для нарощування експортного потенціалу і взагалі експортної орієнтації регіональної економіки. Використання винятково експортноорієнтованого напрямку в розвитку регіональної економіки може привести до швидкого виснаження непоновлюваних ресурсів. Конкурентні переваги галузей, особливо металургії і хімії, значною мірою пояснюються відносною дешевизною електроенергії і низьким рівнем заробітної плати,

чинниками, значення яких з часом зменшуватиметься. Кон'юнктура зовнішнього ринку (металургійного, нафтового) нестійка, а експортна орієнтація, особливо в оброблювальних галузях, пов'язана з імпоротною залежністю з постачання техніки і технологій. Розвиток сировинних галузей, за результатами експертних оцінок, в інтересах нарощування експорту не може бути високодинамічним, і при відповідному зрушенні структури регіонального розвитку властиві їм низькі і загальні темпи економічного зростання (за деякими оцінками не більше 2-3% у рік за найсприятливіших умов, чого абсолютно недостатньо для вирішення регіональних соціально-економічних проблем).

Контраргументація концепції експортноорієнтованої структури регіонального розвитку визначає негативні сторони абсолютизації цієї концепції. Відповідно, в реалізації експортного потенціалу регіону недоцільно обмежуватися тільки на сировинних галузях, необхідно нарощувати його і на базі інших виробництв.

Звертаючись до концепції орієнтації імпортозаміщення необхідно з'ясувати, що забезпечення внутрішнього ринку відбувається переважно на основі розвитку національного виробництва, що поза сумнівом логічно застосовувати в нашій країні з дуже містким потенційним ринком і багатопрофільним виробництвом. Активне імпортозаміщення – важливий засіб поліпшення платіжного балансу і збереження валютних запасів, запобігання інфляційним процесам, нормалізації внутрішнього ринку і протидії безробіттю [4, с. 128]. Але абсолютизувати цей підхід не має сенсу. Імпорт збагачує асортимент внутрішнього ринку, полегшує впровадження сучасних технологій, а у багатьох випадках надає в цьому відношенні єдину можливість.

Отже, формування експортної політики і рішення задачі формування оптимальної структури регіонального розвитку в цілому не може спиратися на альтернативну постановку питання – або експортноорієнтований, або імпортозаміщуючий розвиток. Доцільне поєднання того чи іншого, а оптимальний конкретний спосіб поєднання слід визначати, виходячи з

конкретних цілей цього етапу реформування і загальних регіональних завдань. Для України і її регіональних територій пріоритетною є експортноорієнтована політика. Проте, дилема – експортна орієнтація регіонального розвитку або його орієнтація на імпортозаміщення має досить цікавий аспект. Концепція імпортозаміщуючого розвитку економіки одночасно посилює її експортну орієнтацію. При незмінних обсягах експорту імпортозаміщення збільшує чистий експорт, а отже, є свого роду пасивною експортноорієнтованою політикою. Така політика може створити природні захисні бар'єри як для економіки країни в цілому, так і для регіональної економіки. При визначенні пріоритетних галузей експортної політики регіону необхідно визначати окрім експортноорієнтованих галузей і ті галузі, які схильні до найбільшої зовнішньоторговельної експансії.

У свою чергу, нарощування експортного потенціалу повинне сприяти підвищенню ефективності регіонального експортного промислового виробництва, що, у свою чергу, забезпечується при дотриманні основного принципу зовнішньоторговельної діяльності – зростання експорту в тих галузях, де ефективність виробництва вища, ніж у зарубіжних конкурентів, і зростання імпорту в тих галузях, де ефективність національної економіки нижча [3, с. 109].

Формування активної експортної політики регіону, що орієнтована на підвищення капіталізації діючих і створення нових експортноорієнтованих промислових підприємств, призводить до підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості як експортних індустріальних галузей, так і регіону в цілому [1, с. 153].

Концепція експортної політики регіону відбиває у своєму складі стратегію розвитку експортної діяльності регіону, принципи взаємодії з державними органами влади і адміністрацією інших регіонів, форми підтримки і зміст надання допомоги підприємствам-експортерам, принципи формування експортноорієнтованих проектів, зв'язок програм при реалізації регіональної експортної промисловості з іншими програмами регіону. Таким чином, активна

експортна політика стає головним чинником ефективного входження в світогосподарську систему і реалізації експортного потенціалу як на державному, так і на регіональному рівні.

Література

1. Полозюк А.Г. Россия. Модели промышленной политики / А.Г. Полозюк; Московская гос. академия приборостроения и информатики. – М.: Прогресс, 1999. – 234 с.
2. Сарсембекова С.Е. Экспортноориентированные производства в системе мирохозяйственных связей: вопросы теории и практики: учеб. пособие / С.Е. Сарсембекова. – Павлодар, 2004. – 108 с.
3. Третяк В.В. Розвиток регіональних зовнішньоекономічних зв'язків: питання теорії та практики: монографія / В.В. Третяк; НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 331 с.
4. Третяк В.В. Домінанти регіональної інноваційної політики: монографія / В.В. Третяк, Н.В. Воробйова. – Луганськ: Ноулідж, 2011. – 163 с.